

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน
ประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Desirable Characteristics of School Administrators as Perceived by Teachers in French Primary
Schools, Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic

แสงพอนไซ สีวิไซ*

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรชัยบุญกรณ**

ดร.ประภัสร สุภาสอน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน และหาแนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา ค.ศ. 2017 จำนวน 365 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.931 และแบบสัมภาษณ์แนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples การทดสอบเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เสนอแนะไว้ 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านมีความสามารถ และด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : คุณลักษณะอันพึงประสงค์, ผู้บริหารโรงเรียน

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิการ และสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาจังหวัดสกลนคร

ABSTRACT

The purposes of this research were to examine the desirable characteristics of school administrators as perceived by teachers in French primary schools, Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic (Lao PDR); to compare desirable characteristics of school administrators as perceived by teachers classified by gender, work experience and school sizes; and to establish the guidelines for developing desirable characteristics of school administrators. The samples were 365 teachers in French primary schools in Savannakhet Province, Lao PDR in the academic year 2017. The instrument for data collection was a set of questionnaires concerning desirable characteristics of school administrators. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, t – test (Independent Samples) and F – test (One – Way ANOVA).

The findings were as follows:

1. The desirable characteristics of school administrators as perceived by teachers in French primary schools in Savannakhet Province, Lao PDR, as a whole and each aspect were at a high level.

2. The desirable characteristics of school administrators as perceived by teachers with different work experience and school sizes as a whole were different at a statistical significance of the .01 level. On the other hand, the results indicated that teachers with different gender did not differ in their opinions toward the desirable characteristics of school administrators in overall.

3. The guidelines for developing the desirable characteristics of school administrators in French primary schools in Savannakhet Province, the Lao PDR involved two aspects: Competence and Performance planning.

Keywords: Desirable Characteristics, School Administrators

กุ่มิหลัง

สาคารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไดตั้งเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศด้อยการพัฒนาภายในปี ค.ศ. 2020 และเพื่อก้าวไปสู่ระดับสากลและกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีบทบาทและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาด้านต่างๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญต่อการศีกษา เพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทัศนคติเกี่ยวกับการศีกษาในด้านคุณสมบัติศีกษา ปญญาศีกษา พลศีกษาและแรงงานศีกษา (ศีกษาธิการประจำแขวงสะหวันนะเขต, แผนก, 2010, หน้า 8) ตามแนวทางการพัฒนาการศีกษาของสาคารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกรอบนโยบายทางการศีกษาช่วง 10 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005 ถึง 2015 มี 4 ส่วนหลัก ดังนี้ 1) การเข้าถึงการศีกษาอย่างเท่าเทียมกัน 2) การยกระดับคุณภาพทางการศีกษา 3) การปรับปรุงความเชื่อมโยงต่างๆในระบบการศีกษาให้สอดคล้องกัน 4) การทำให้การบริหารจัดการและการวางแผนแข็งแกร่งมากขึ้น (กระทรวงศีกษาธิการและกีฬา สปป.ลาว, 2010, หน้า 3) จึงจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศีกษาและผู้บริหารสถานศีกษามืออาชีพ จึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน การเป็นมืออาชีพอจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะและอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย ทุกสถาบัน และทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศีกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2557, หน้า 1)

ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลผู้ถือว่าเป็นกำลังหลักในการพัฒนาการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพราะเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียน ในทุกภาระหน้าที่ตัวผู้บริหารโรงเรียน ถือได้ว่าเป็นผู้กำหนดควบคุมทิศทางในการบริหาร ให้ดำเนินการไปตามแนวทางที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป.ลาว, 2010, หน้า 17) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป.ลาว (2016, หน้า 105 – 107) นำเสนอคู่มือการประเมินผู้บริหารการศึกษาเป็นการตรวจสอบความคืบหน้าและผลสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยมีเนื้อหาครอบคลุม 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านมีความยึดมั่นทางการเมือง 2) ด้านมีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิบัติ 3) ด้านมีความรู้ 4) ด้านมีความสามารถ และ 5) ด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองสู่ความเป็นผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ ซึ่งมีเกณฑ์ในการวัดก็คือ ความสำเร็จของการปฏิบัติงานและความสามารถในการบริหารผู้บริหารจึงเป็นความหวังของการศึกษาสำหรับเยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติ และสังคมโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป.ลาว, 2010, หน้า 13)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในแขวงสะหวันนะเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

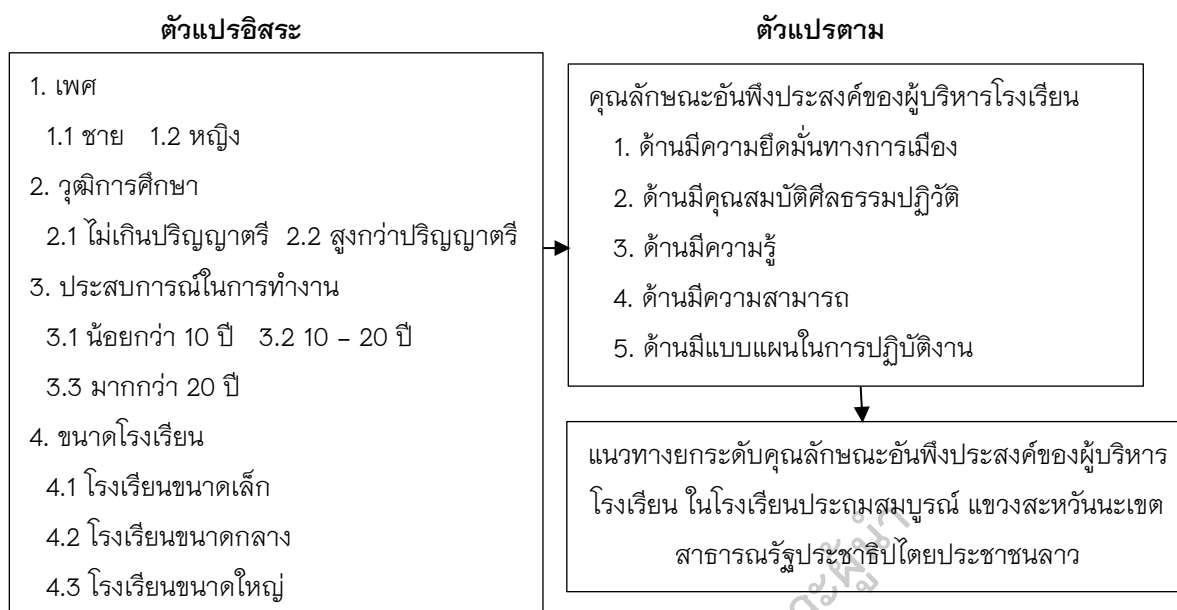
คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ในระดับใด
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. แนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อหาแนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะพานมะเขือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา ค.ศ. 2017 จำนวน 4,556 คน จาก 998 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะพานมะเขือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา ค.ศ. 2017 จำนวน 365 คน จาก 142 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะพานมะเขือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้ออยู่ระหว่าง 0.256 - 0.738 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.931 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์หัวหน้าแผนกศึกษาแขวง ห้องการศึกษาเมืองและผู้อำนวยการโรงเรียน ประถมสมบูรณ์ แขวงสะพานมะเขือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 365 ฉบับ เก็บข้อมูลด้วยตนเองได้ แบบสอบถามกลับคืนมา 365 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) ชนิด Independent Samples การทดสอบเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านมีความรู้ ด้านมีความยึดมั่นทางการเมือง และด้านมีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิบัติ

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10 – 20 ปี และ มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านมีความรู้ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี และ มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความสามารถ ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีจำนวน 2 ด้าน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านมีความสามารถ และด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน สรุปจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

3.1 ด้านมีความสามารถ

3.1.1 ผู้บริหารควรเข้ารับอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มความรู้และความสามารถในการบริหารงาน ในโรงเรียน เพื่อเป็นตัวอย่าง แนะนำและส่งเสริมในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

3.1.2 ผู้บริหารควรมีการไปศึกษาดูงานหน่วยงานที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ในด้านการบริหารงานในโรงเรียน

3.1.3 ก่อนการจะเป็นผู้บริหารควรได้รับการประเมิน ทาบตาม ประเมินการบริหาร ประเมินการสอน ว่าเป็นไปตาม 5 หลักทฤษฎี 3 ลักษณะของการศึกษา และ 3 ข้อแข่งขัน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

3.1.4 ผู้อำนวยการควรแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง จากผู้ที่ประสบผลสำเร็จมาแล้ว และมีการแลกเปลี่ยนบทเรียนซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาความสามารถของตนให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.5 ผู้บริหารควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และสรุปแลกเปลี่ยนบทเรียนซึ่งกันและกัน

3.1.6 ผู้อำนวยการต้องมีคุณสมบัติ ศีลธรรมปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นทางด้านการเมือง ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย

3.1.7 ควรมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้บริหารในการคุ้มครองโรงเรียน แนะนำให้ศึกษาธิการและกีฬาอำเภอ จัดศึกษาดูงาน โดยให้โรงเรียนที่มีปัญหาไปดูโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จแล้ว

3.1.8 ควรจัดฝึกอบรมวิธีการสอน วิธีจัดกิจกรรมต่างๆ มอบหมายงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การจัดตั้งปฏิบัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและนำไปสู่ความชำนาญ

3.2 ด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน

3.2.1 ผู้บริหารควรมีการวางแผนในการทำงาน โดยการนำใช้วงจรเดมมิง PDCA มาวางแผนประจำปี ประจำเดือน ประจำอาทิตย์ และประจำวัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3.2.2 ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมชี้แจงแนวปฏิบัติงาน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.2.3 ผู้บริหารควรมีการถอดบทเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

3.2.4 ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

3.2.5 ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งงานตามความสามารถของบุคลากร และมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

3.2.6 ผู้บริหารควรมีการเผยแพร่แผนงานให้ครูในโรงเรียนได้รับรู้แนวทางปฏิบัติงาน เพื่อให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

3.2.7 ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะสามารถวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทฤษฎีของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านมีความรู้ ด้านมีความยึดมั่นทางการเมือง และด้านมีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการบริหารงาน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาระดับประถมศึกษาสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จำเป็นต้องมีความรู้ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ อาจเป็นเพราะสาธารณรัฐประชาชนลาว เป็นประเทศที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และประเทศที่ให้ช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และเกิดความตระหนักว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสารสากลที่ทุกคนในโลกต้องรู้ และเนื่องจากเป็นประเทศที่มีระบบการปกครองโดยระบบสังคมนิยม จึงต้องมีความรู้ด้านโครงสร้างการปกครองในหน่วยงานต่างๆ อย่างชัดเจน เพื่อจะได้เข้าใจระบบการปกครองหน่วยงานและการบริหารหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบอย่างชัดเจน และต้องมีความรู้ ทฤษฎี การเมืองการปกครองที่ชัดเจน งานวิจัยของผู้วิจัยตรงนี้มีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรา นนสุราช (2550, หน้า 99 – 112) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ คุณลักษณะเฉพาะ/ความสามารถและลักษณะเฉพาะตัว คุณลักษณะเชิงบูรณาการ และคุณลักษณะพื้นฐาน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในด้านคุณลักษณะพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และความรู้ความสามารถด้านสารสนเทศ ในด้านคุณลักษณะเฉพาะ/ความสามารถและทักษะเฉพาะตัว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ และสุดท้ายคือด้านคุณลักษณะเชิงบูรณาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เป็นผู้มีความใฝ่รู้ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ และความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธิมา ไชยบำรุง (2556, หน้า 80 – 81) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทฤษฎีของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเพศใดก็ตามก็ต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ไม่แตกต่างกัน นั่นคือต้องการผู้บริหารที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศ มีความรู้ด้านโครงสร้างการปกครองในหน่วยงานของตน และมีความรู้ทางด้านทฤษฎีการเมืองการปกครองเช่นกัน เพราะคิดว่าศักยภาพดังกล่าวเป็นศักยภาพที่สำคัญในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสมบูรณ์ เพราะผู้บริหารโรงเรียนจะได้บริหารงานได้ตามความต้องการของแขนงก่อนวัยเรียนและประถมศึกษา อันเป็นความต้องการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว งานวิจัยของผู้วิจัยตรงนี้มีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทิมา ผลอินทร์ (2555, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ ไม่พบความแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ แจ่มจรดา (2555, หน้า 125)

ที่ทำการศึกษาคณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครบุรี พบว่า คณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ตามทัศนะในภาพรวม และรายด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ การมีวิสัยทัศน์และศักยภาพ การมีจิตสำนึกสาธารณะ การมีจิตสำนึกจริยธรรม การมีแนวคิดการบริหาร และการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี และ มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านมีความรู้ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี และมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 – 20 ปี และน้อยกว่า 10 ปี อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยๆ ได้เรียนในยุคสมัยใหม่เริ่มมองว่าผู้บริหารยังมีคุณลักษณะดังกล่าวไม่มากเท่าที่ควรไม่ทันต่อยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะยุคสังคมดิจิทัลงานวิจัยของผู้วิจัยตรงนี้มีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ แจ่มมรคา (2555, หน้า 128 – 129)

ที่ทำการศึกษาคณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครบุรี พบว่า คณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน มีทัศนะในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี กับประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการ การมีวิสัยทัศน์และศักยภาพ การมีจิตสำนึกสาธารณะ การมีจิตสำนึกจริยธรรม และการมีแนวคิดการบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในขณะที่การทำงานเป็นทีมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่า ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีความสามารถ ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความคิดเห็นมากกว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในส่วนคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวม และด้านความสามารถและด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงานเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการทำงาน ความตื่นตัว และความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน และสามารถกำหนดนโยบายตลอดจนยุทธศาสตร์

กำหนดแผนงาน การกำหนดนโยบาย นอกจากนั้นการแบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันก็เป็นสิ่งสำคัญ การกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน และนำผลการกำกับติดตามไปใช้ปรับปรุงงานของตนเอง เพราะจะทำให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มากกว่าผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เพราะการที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ผู้บริหารต้องบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยตรงนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนทรานนสุราช (2550, หน้า 178) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านคุณลักษณะพื้นฐานด้านเดียวที่ไม่มีความแตกต่างกัน และผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ แจ่มมรคา (2555, หน้า 127) ที่ทำการศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี จำแนกตามขนาดโรงเรียน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการมีวิสัยทัศน์และศักยภาพ ด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านการมีแนวคิดการบริหาร และด้านการทำงาน เป็นทีม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการมีจิตสำนึกจริยธรรม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมมี 2 ด้าน ที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ ด้านมีความสามารถ และด้านมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนด้านดังกล่าวให้อยู่ในระดับมากที่สุดเพื่อยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนให้สูงขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านมีความรู้ ด้านมีความยึดมั่นทางการเมือง และด้านมีคุณสมบัติศีลธรรมปฏิบัติ ตามลำดับ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนในด้านดังกล่าวด้วย เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

ควรนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาแนวทางยกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สปป. ลาว. (2010). *ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษา สปป. ลาว ค.ศ. 2010 – 2020*.

เวียงจันทน์ : โรงเรียนพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

_____. (2016). *คู่มือการติดตามตรวจตราและประเมินผล (ฉบับปรับปรุง)*. เวียงจันทน์ : กรมตรวจตรา.

จันทิมา พลอินทร์. (2555). *คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน*

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี :

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ธีระ รุญเจริญ. (2557). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ศิริรัตน์ แจ่มจรดา. (2555). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา*

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี :

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศึกษาธิการประจำแขวงสะหวันนะเขต, แผนก. (2010). *แผนพัฒนาการศึกษาและกีฬา 5 ปี ครั้งที่ 9, 2010 – 2015*.

อุดมวิสัย : แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

สุดิมา ไชยบำรุง. (2556). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงาน*

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2. งานนิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนทรา นนสุราช. (2550). *ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานในโรงเรียน*

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร :

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.